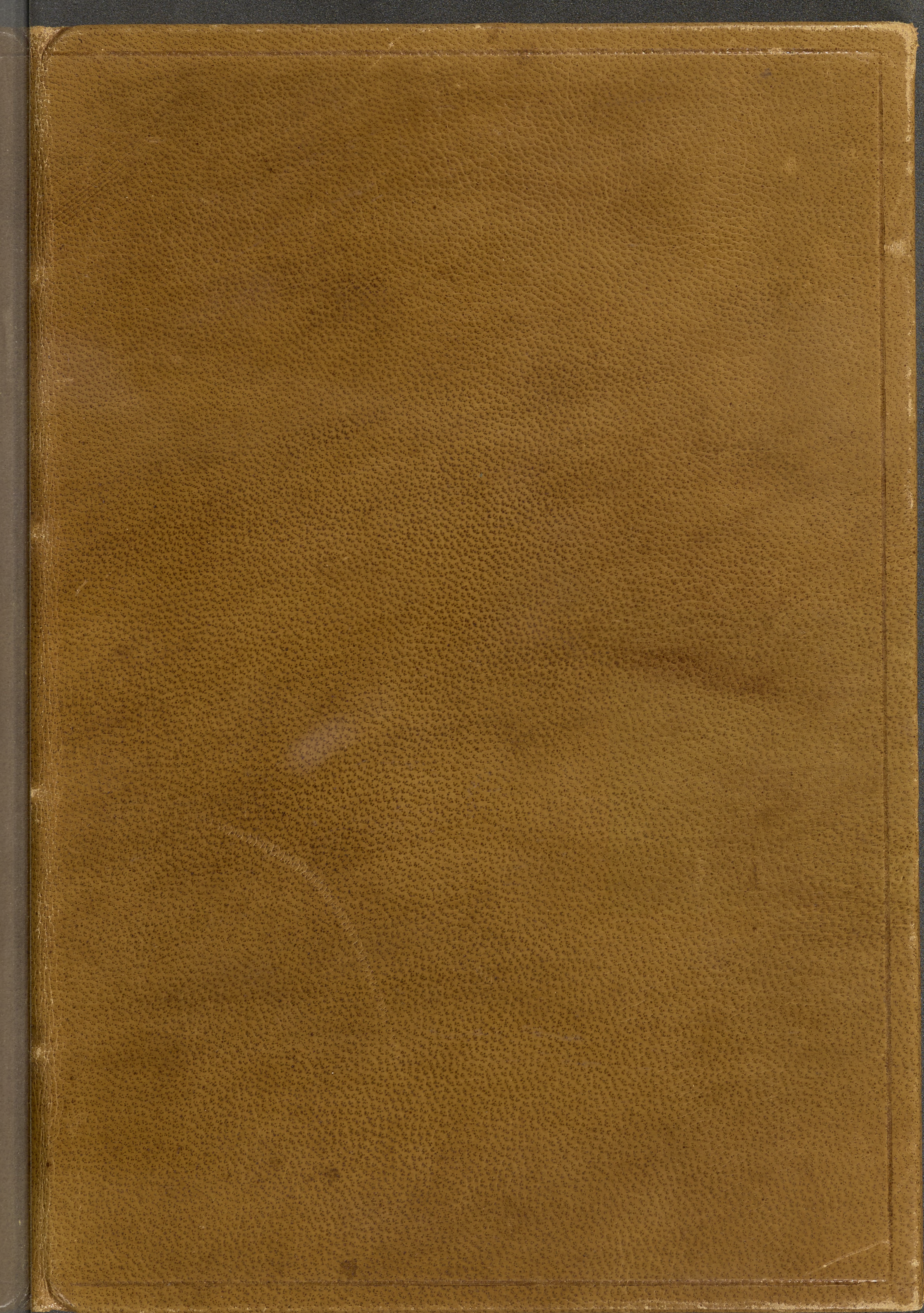
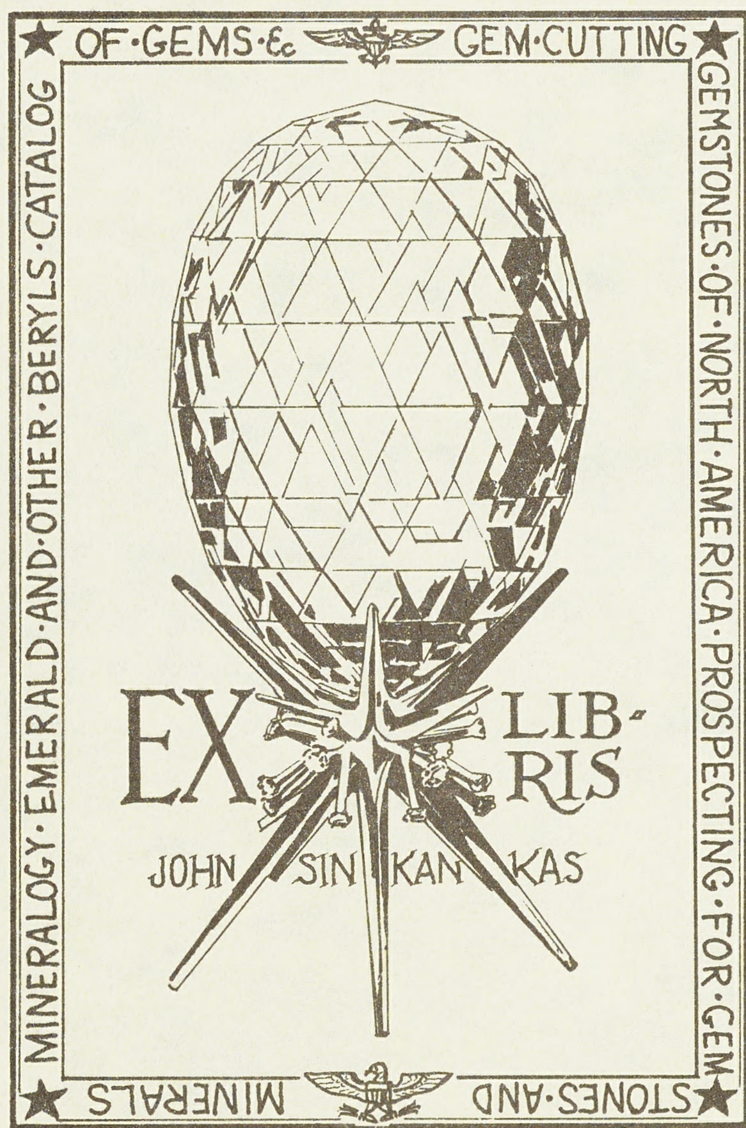

MINERALOGY · EMERALD · AND · OTHER · BERYLS · CATALOG
OF · GEMS · &c
GEM · CUTTING
GEMSTONES · OF · NORTH · AMERICA · PROSPECTING · FOR · GEM
STONES · AND
MINERALS
EX LIBRIS
JOHN SIN KAN KAS

LIBELLVS DE LAPIDIBVS PRECIOSIS NVPER EDITVS.

Cuspinianus Lectori.

SI VARROnis.Celii.Galbæ.Mutiani.Cor. Nepotis
Pisonis.Fabii.Tuberonis. Fabiani Catonis monumenta
extarēt:ut interim Græcos omittā: qui de gēmis ac lapi/
dibus scriptitarūt.superuacuū esset hūc prodire libellū in
publicū.Nam & Theophrasti liber de lapidibus ad nos
lacer puenit.Et Nicander a plerisq; ob difficultatē negligit̃
Sed & diis lacte supplicamus & mola salsa litamus ut ille
ait:quū thura nō habemus.Iccirco hūc amicis libellū am/
plectere brachiis candide lector. Quod si obscura quædā
tibi uidebunt̃:quædā abstrusa:si Viennæ es: nō pudeat te
Gymnasiū nostrū publicum subire;atq; ea excerpere quæ
quotidie haud negligēter dictamus:nulla enī tibi uerecū/
dia inde accedet si nō erit ingēs aliqua utilitas. Si abes: ex/
pecta donec nostri egredient̃ cōmentarioli. Interea Pliniū
& eius Metaphrastē. Solinū. Dioscoridē. Galenū. Aui/
cennā.Serapionē:& Albertū:hic digito tibi signatos per/
lustrato & gemmarū tibi patescent uires. Vale.

Ioan. Cuſpinianus Auguſtino Morauo Olomucenſi & Brunnenſi præpoſito. Regis Hungaro℞ & Bohemo℞ Secretario. S. P. D.

r

Edeūti nup mihi iſtinc ex legatiōe: uir amplisſime atq; optime: cū me Strena Saturnalitia & pulcherrima, ſimul & artificioſiſſima donaſses, illud Græcanicū Antipelargin ſuccurrebat. Et tritū hoc Adagiū: fricantem refrica: ne tibi uíderer oppido q̃ ingratus atq; ideo fierem exoſus. Carthaceū itaq; ingreſsus Gazophilatiū: omnē meā ſuppellectilē euolui haud īcurioſe: ſingula queq; examuſsim librādo, atq; exaīando paulo diligētius. Faſtidioſum enī habes ſtomachū qui quotidiano nō oblectatur cibo, ac triuiales aſpernaẽ dapes. Quæ nāq; oibus ꝓtrita ac uulgaria ſunt Ne gry quidē æſtimas ut Græci dicūt ſed ꝓinde ut floccos ueſtiū facis. Et id iure quidē. Quis enī te uno Bibliothecā habet uariis, rarioribus melioribuſq; libris in omni diſciplina℞ genere refertiorē? Taceo antiquitates īſignes, obmitto Cæſarū Conſulūq; ac regū uetuſtiſſima nomiſmata qbus apud noſtrates nemo eſt te ditior. Cum ergo aliquē pro ſtomacho tuo quærerem libellulū. (Nam aliud nil referā tibi Glauci ac Diomedis ꝑmutatōe uſus) qui rarior noſtris eſset minimeq; ſpernēdus etiā ſciolis: ne periret hactenus tinea corroſus & mille uulneribus ꝑfoſsus: libellus de lapidibus primū ſeſe obtulit: q Marbodei galli eſſe circūferẽ licet Hermola⁹ Bar. Aucto. obſcu℞ appellet atq; ignotū: popularib⁹ aūt a prima forte primi capitis dictiōe Euax nomineẽ. Hūc ut potui ꝓ uirili reficiebā atq; redintegrabā ſanatis pleriſq; ulceribus qbus cō-

temptibilis multis uisus est tuoq; noie emissum publicaui signũ obseruãtiæ in te meæ: dignũ existimãs ut te duce ꝑ/deat in lucem qui lapides prodat præciosiores: qbus olim caput tuum exornatũ cunctis uideberis honoratior. Cũ stabit capiti tanta Tyara tuo qualẽ dominus Moysi præ/ceperat: ut Aaron fatri fabricaret. Pones inquit in quadrã gulo quatuor ordines lapidum. In primo uersu erit lapis Sardius/ Topasius/ & Smaragdus. In secũdo / Carbũcu/lus/ Sapphyr9/ & Iaspis. In tertio/ Ligurius/ Amethistus. In quarto / Chrisolithus / Onyx/ & Berillus. Inclusi auro erũt per ordines suos: habebũtq; noĩa filioꝶ Israel: duode/cim noĩbus cœlabunt̃ singuli lapides noĩbus singuloꝶ per duodecim tribus. Quanq̃ ingeniosiores: hos duodecim la/pides Methaphysices & Physices principiis commixtis Adæquent & interpretent̃ ut uidelicet principio sit pun/ctus/ semen/ essentia. Secũdo linea/ pullulatio/ esse. Tertio planities/ forma/ uirtus. Quarto corpus/ cõpositum/ actio quæ duodecim respondeãt lapidibus. Cæterũ: & cœlestis illa terra: quæ solis piis ꝓmissa est Euãgelica ueritate teste quæ beatos mites prædicat quãdoquidẽ terrã hæredita/bunt ex lapidibus preciosis constare dicit̃ a ꝓpheta. Ecce enĩ inquit præparo ego tibi carbonẽ lapideũ. Et ponã tibi pĩnacula ex Iaspide: & fundamẽta ex Sapphyro: & circui tum tuũ ex lapidibus electis. Tobias præterea senior be/nedicẽs hierosolymã exclamauit: Portæ hierusalẽ ex Sap/phyro & Smaragdo edificabuntur: & ex lapide precioso omnis circuitus muroꝶ eius. Ex lapide candido: & mũdo omnes plateæ eius sternent̃: hanc autem structurã templi Graphice describẽs Lyricus ille uates Christianus Aure/lius Clemẽs in Psychomachia: elegãtissime subiũgit post

multa erudite ſcripta.

Quin etiã totidem gemmarũ inſignia/textis
Parietibus diſtincta micant: animaſq; colorum
Viuentes liquido lux euomit alta profundo
Ingens Chryſolitus natiuo interlitus auro:
Hinc ſibi Sapphyrum ſociauerat inde Berillum
Diſtanteſq; nitor medius uariabat honores
Hinc Calcedon hebes perfundit ex Hiacynthi
Lumine uicino: nam forte Cyanea propter
Stagna lapis cohibens oſtro fulgebat aquoſo
Sardonycen pingũt Amethiſtina: pingit Iaſpis
Sardoniũ iuxta appoſitum : pulcherq; Topazon
Has inter ſpecies Smaragdina gramine uerno
Prata uirent/uoluitq; uagos lux herbida fluctus:
Te quoq; conſpicuũ ſtructura interſerit ardens
Chriſopaſe at ſydus ſaxis ſtellantibus addit. & reliqua.

Sed neq; natura in gẽmis creãdis effœta/utpote quæ maximas indidit uires illis. Et multorꝝ morborꝝ remedia/quibus ſcatent medicorꝝ codices/ licet multa in parte ſint in iis & noĩa deprauata: & uirtutes cõfuſæ ut inde diuinare qs facilius poſset q̃ rem ipſam explicare. Fecit enĩ ignorantia litterarꝝ Græcarũ huiuſmodi mõſtra: & interpretũ negligentia quottidie parit errores grauiores : & ſubinde periculoſiores/quos oculati tantũ uident: & qui lingua utraq; ſunt inſtituti: de quibus peculiare opuſculũ cõſcripſi quod ad te mittã propediem. Interim hũc ſume libellulũ fronte nõ caperata ſed hilari: qua ſoles oẽm antiquitatis & chartarum ſuppellectilẽ: nec ꝙ carmẽ eſt humile: quale & nos facimus pueri & ſegnis Cluuienus : iccirco cõtemnas. Ita enĩ tempora ferebãt quæ accuſanda ſunt quibus is ſcripſit.

Namqꝫ ut ille inquit. hor. epla pa. 1.
Scribimus indocti doctiqꝫ poemata paſſim.
Sic forte oblatrãtibus reſpõdere potuit Author.
Ornari res ipſa nequit contenta doceri.
Et mediocria illa uidere prodeſt ut admiratio ceſſet.
Quanq̃ forte neqꝫ uſqꝫquaqꝫ libellus ille nõ amãdus
atqꝫ amplexandus eſt: cũ nullus adeo ſit tam malus
liber: ut Plinius dicere ſolebat: quin proſit nonnunq̃
Iſtud quis ſatis mirabit̃: ꝙ noſtra tẽpeſtate indoctiſſi/
mi & ĩſantiſſimi homũtiones: doctrinæ parũ/prudẽ/
tiæ nihil habẽtes eo demẽtiæ perueniũt ut cũ præter
inepta quæ habẽt rudimẽta uel ſeptem tantũ teneãt
peccata mortalia uel ſeptem dona ſpiritus ſancti: ut
quidã nuper ſeptenariũ numerũ laudauit: audent nõ
modo deliramẽta ſua rudi popello palã: uerum etiã
eruditioribus ac litteratis uiris oſtentare ineptias ſuas
ſcriptas: & uulgo publicatas ſine capite/uẽtre & cau
da. Quibus equidẽ nõ inuideo: & ſi maximũ euge ſe
conſequutos glorientur Iactatores uani. Miſereor
potius conſuleremqꝫ ut prudentiæ ſacrificarent ſup/
plices ac deuoti.
Cum nullum numen abeſt ſi ſit prudentia.
Quemadmodũ Satyrus monuit. Sed illos ſinamus
ſibi ſolis placere cum omnes illos a tergo rideant: ac
demẽtiæ arguãt. Me tibi placere ac doctiſſimis qui/
buſqꝫ & cupio & contendo: uulgi iudiciũ facio nauci:
quod plærumqꝫ & ſtultum & inſanum eſt. Tu uale.
Et me uiciſſim ama.

Index Gemmarum quæ hoc opuſculo continentur.

ENCHIRIDION MARBODEI GALLI de lapidibus precioſis.

PRAEFATIO.

Plinius in præſatiõe.37.& lib.33.c.primo.

Nnulus ut gemmam digitis aptandus
a haberet.
Dicitur imprimis feciſse Prometheus
uſum.
Caucaſeæ rupis quem lucida fragmina ferro
Incluſiſse ferunt digitoq; recepta tuliſse
Aetas poſterior iunxit ſpecioſa metalla
Et lapides claros adiecit & inſuper artem
Inſuetamq; manum triplici ueſtiuit honore
Sed fraus intactum quia nil humana relinquit
Inuida naturam dum ſcilicet ars imitatur
Veras a falſis labor eſt diſcernere gemmas
Callida quas dederit uitro ſimulare doloſo
Dum ueram ſpecies mentitur adultera formam
Inde fit ut uirtus gemmarum nulla putetur
Ignaros quoties tentata probatio fallit.
Sed uere ſpecies fuerint ſi ritæ ſacratæ
Fſſœctus miri procul ambiguo comitantur
Gemmis a gummi nomen poſuere priores
Quod tranſplenderent gummi ſplendentis ad inſtar
Quæ non tranſlucent cœcas uoluere uocari
Nomine ſed lapidum ſpecies ſignantur utræq;
Propter quod lapidum titulo liber iſte uocatur.

LAPIDIBVS VIRES INESSE. TIT. I.

Euax rex Arabum fertur ſcripſiſſe Neroni
Qui poſt Auguſtum regnauit in orbe ſecundus
Quot ſpecies lapidis: quæ nomina: qui ue colores
Quæq; ſit his regio uel quanta potentia cuiq;
Hoc opus excerpens dignum componere duxi
Aptum geſtanti forma breuiore libellum
Qui mihi præcipue paucisq; pateret amicis
Nam maieſtatem minuit qui myſtica uulgat
Nec ſecreta manent quorum ſit conſcia turba
Hunc tribus ut multum dandum ſancimus amicis
Qui numerus ſacer eſt & nos ſacra pandimus illis
Qui ſecreta dei ſeruanda decenter honorent
Quos grauitas morum uitæ cōmendet honeſtas
Occultas etenim lapidum cognoſcere uires
Quorum cauſa latens effectus dat manifeſtos
Egregium quiddam: uolumus rarumq; uideri
Scilicet hinc ſollers medicorum cura iuuatur
Auxilio lapidum morbos expellere docta
Nec minus inde dari cunctarum commoda rerum
Auctores perhibent quibus hæc perſpecta feruntur
Nec dubium cuiq̄ debet falſumue uideri
Quin ſua ſit gemmis diuinitus inſita uirtus.

ADAMAS. TIT. II.

Plinius li. 37. c. 4. Solinus. c. 65. Albertus lib. 2. mineraliū. ca. primo. Serapio in aggregatione ſimplicium. ca. 391.

Vltima præcipuũ genus India fert Adamãtis
De Cristallorum natum sumptumue metallis
Hunc ita fulgentem Cristallina reddit origo
Vt ferruginei nõ desinat esse coloris
Cuius durities solidissima cœdere nescit
Ferrum cõtemnens nulloq; domabilis igne
Hæc tamẽ Hircino calefacta cruore fathiscit
Incudis damno percussorumq; labore.
Huius fragmẽtis gemmæ sculpuntur acutis
Hic sed Auellana maior nuce non reperitur
Alterius generis producit Arabs Adamantẽ
Non sic inuictũ nam frangitur absq; cruore:
Nec par huic nitor est: preciiq; minoris habetur
Pondere sit quãuis & enormi corpore maior.
Tercius est Adamas quem dat maris insula Cyprus
Quartum producit ferraria uena Philippis.
Omnibus æqua tamẽ uis est adducere ferrum:
Quod facit & Magnes absente potens Adamãte
Nam præsens Adamas Magneti quod rapit auffert
Ad magicas artes idem lapis aptus habetur
Indomitũq; facit mira uirtute gerentem.
Et noctis lemures: & somnia uana repellit
Atra uenena fugat, rixas & Iurgia uincit
Insanos curat durosq; reuerberat hostes
Clausus in argento lapis hic auro ue geratur
Stringat & hinc leuũ fulgens armilla lacertum.

ACHATES. TIT III.

Pli. lib. 37. c. 10. Soli ca. 11. Alb. lib. 2. ca. primo.

Vt primũ perhibent lapis eſt inuentus Achates
In ripis fluuii qui nomine dictus eodem eſt
Hic precio diues Siculas perlabitur oras
Sit licet ipſe niger uenis tamen obſitus albis
Hic lapis ingenitas memorat̃ habere figuras
Cuius natiuis facies interlita uenis
Nunc regum formas nunc dat ſimulachra deorum
ex c. p° 37. plinij Rex Pyrrhus digito geſsiſſe refertur Achatem
Cuius plana nouem ſignabat pagina muſas.
Et ſtans in medio Cytharam tangebat Apollo
Naturæ non artis opus mirabile dictu
Hunc quoq; Corallo ſimilem gerit Inſula Creta
Cuius planicies Croceis eſt illita uenis
Iſte ſæpe uirus fugat & quod uipera fundit.
Reddentem facies uarias dat & Indus Achates
Nunc nemorũ frondes nunc dantem ſigna ferarum.
Hic ſedare ſitim riſumq; fouere putatur
Eſt & qui Myrrhæ ſuccenſus ſpirat odorem
Eſt qui ſanguineas maculas perhibet̃ habere
Cærea cui facies quia creber uilis habetur.
Portanti munus uireſq; miniſtrat Achates
Facundumq; facit gratumq; boniq; coloris
Et perſuaſorem mundoq; deoq; placentem
Hoc Anchiſiades comitante pericula uicit.

ALLECTORIA TIT. IIII.

Plini. lib. 37. ca. 10. Soli. c. 4. Alb. libro. 2. ca. pri-
mo ſed corrupte Alectorius ſcribitur ibi.

Ventriculo galli qui testibus est uiduatus
Cum tribus ut nimium factus spado uixerit annis
Nascitur ille lapis cuius non ultima laus est
Et per bis binos capit incrementa sequentes
Mensuramq; fabæ crescens excedere nescit
Cristallo similis uel aqua cum limpida paret
Hinc Allectorio nomen posuere priores
Inuictum reddit lapis hic quemcūq; gerentem:
Extinguitq; sitim sitientis in ore receptus
Nam Milo Crotonias pugiles hoc præside uicit
Hoc etiam multi superarūt prælia reges
Hic expulsorum promptus solet esse reductor:
Adquiritq; nouos ueteresq; reformat honores
Hic Oratorem uerbis facit esse disertum
Constantem reddens cunctisq; per omnia gratum
Hic circa ueneris facit incentiua uigentes
Cōmodus uxori & quæ uult fore grata marito
Vt bona tot præstet clausus portetur in ære.

HIERACITES. TIT. V.

Plinius lib. 37. ca. 10. Alb. lib. 20. ca. 7. sed corrupte ibi legitur Gerachidem.

Et Hieracitem uetus experientia laudat
Iste colore niger superat uirtute colorem
Quem prius abluto si quis gustauerit ore
Dicere mox poterit quid de se cogitat alter
Huic quoq; semper inest impetratoria uirtus:
Quo nequeat mulier quicquā prohibere petenti

Cuius sic uirtus perhibetur posse probari
Muscis expositum corpus nudato gerentis
Lactis commixto mellisq; liquore perunctum
Intactum cupido miraberis agmine linqui:
Si lapidem tuleris facto grege spicula sigent:
Imbutamq; cutem sigunt per uulnera mille.

IASPIS. TIT. VI.

Plinius lib. 37. c. 9. & 10. Dioscorides lib. 5. c. 147.
Galenus lib. 9. simpliciũ ca. 11. Alb. lib. 2. ca. 8.

Iaspidis esse decem species septemq; feruntur
Hic & multorum cognoscitur esse colorum
Et multis nasci perhibetur partibus orbis
Optimus in uiridi translucentiq; colore
Et qui plus soleat uirtutis habere probatur.
Caste gestatus febrem fugat: arcet Ydropem
Appositusq; iuuat mulierem parturientem
Et tutamentum portanti creditur esse
Nam consecratus gratum facit atq; potentem
Et sicut perhibent fantasmata noxia pellit
Cuius in argento uis fortior esse putatur.

SAPHIRVS. TIT. VII.

Plinius lib. 37. c. 9. Dio. lib. 5. c. 146. Gal. lib. 9.
c. 19. Alber. lib. 2. c. 17.

Saphiri species digitis aptissima regum

Egregium fulgens puroq; simillima cœlo
Vilior est nullo uirtutibus atq; decore
Hic & Syrtites lapis a plerisq; uocatur
Quod circa Syrtes Libycis permixtus arenis.
Fluctibus expulsus feruente freto reperitur
Ille sed optimus est quem tellus Medica gignit
Qui tamen asseritur nunquã transmittere uisum
Quem natura potens tanto ditauit honore
Vt sacer & merito gemmarum gemma uocetur
Nam corpus uegetat: conseruat & integra membra
Et qui portat eum nequit ulla fraude noceri.
Inuidiam superat nullo terrore mouetur
Hic lapis ut perhibent educit carcere uinctos
Obstrictasq; fores & uincula tacta resoluit
Pacatumq; deum reddit precibusq; fauentem
Fertur & ad pacem bonus esse reconciliandam
Et plus quã reliquas amat hãc Necromantia gẽmã
Vt diuina queant per eam responsa moueri
Corporeis etiam morbis lapis iste medetur
Scilicet ardorem refrigerat interiorem
Sudorem stringit nimio torrente fluentem
Contritus lateri super illitus ulcera sanat
Tollit & ex oculis sordes ex fronte dolores
Et uiciis linguæ simili ratione medetur
Sed qui gestit eum castissimus esse iubetur.

CALCEDONIVS. TIT. VIII.

Alb. lib. z. c. 3. hodie inter Basileã & Argentinã reperitur Calcidonius, qui Murrhino a ueteribus

tradito q̄ similis uenarum uarietate apparet.

Calcedon lapis est hebeti pallore refulgens
Inter Hiacintum Medioximus atq; Berillum
Qui si pertusus digito colloue feratur
Is qui portat eum perhibetur uincere causas
Hæc species lapidis tantū tricolor reperitur.

SMARAGDVS. TIT. IX.

Plinius libro.37.ca.5.Solinus ca.24.Serapio ca.384. Albertus libro. 2.ca.17.

Omne uirēs superat forma uiridāte Smaragdus
Cuius bisquine species binæq; feruntur
Snnt enim Scythici Bactrani Niliaciq;
Sunt & qui uenis nasci perhibentur in æris
Quos maculis uitiosa notat natura metalli:
Sunt Carchedonii reliquos piget enumerare
Præcipuus Scythicis honor est & gratia maior:
Griphibus eripiunt seruantibus hos Arismaspi
Quos uisus penetrat forme potioris habetur
Quorum luce uirens uicinus tingitur aer
Quos neq; sol mutat nec clara lucerna: nec umbræ
Strata superficies quibus est uel cōcaua forma
More iacentis aquæ uultum spectātis adumbrat
His usum speculis testatur fama Neronem
Cum gladiatorum pugnas spectare libebat
Optimus his situs est quorum sunt corpora plana
Commodus iste lapis scrutantibus abdita fertur

Cum præscire uolunt aut diuinare futura
Auget opes idem sese reuerenter habentes
Omnibus in causis dans persuasoria uerba
Tanq̃ facundi uis sit sermonis in illo
Collo suspensus dirum fugat Hemitriteum
Et sanare potest ipsa ratione caducos
Emendat fessos uiridi mulcedine uisus
Et tempestates auertere posse putatur
Fertur lasciuos etiam compescere motus
Proficit in uiridi magis accenditq; colorem
Ablutus uino aut uiridi preuentus oliuo.

hermolaus cap. 5. 37. Castig. notatur hunc obscurum authorem.

CHRYSOPRASVS. TIT. X.

Plinius lib. 37. ca. 8. &. 11. Sol. ca. 65. Alber. li. 2. c. 3. sed perperã ibi scribit Crisopassus q̃ alius est.

Et Crisoprason lapidem domus India mittit
Hic porri succum referens mixtumq; colorem
Aureolis guttis quas purpura tincta renitet
Quas habeat uires potui cognoscere nõdum
Sed tamen esse reor: nec fas est omnia nosse

CHRISOPASIVS. TIT. XI.

Plinio Chrysolãpis dicitur libro. 37. ca. 10. Solinus ca. 42. Albertus libro. 2. ca. 3.

Aethiopum tellus lapidem Chrisopasion edit
Quem tenebræ produnt: occultant tempora lucis

Noctibus igne micans uanescit luce diurna
Absq; nitore iacens auri pallore sepultus
Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo
Nam quem lux cœlat solito lux more reuelat.

SARDIVS. TIT. XII.

Plinio Sarda dicitur lib. 37. ca. 7. sed Alber. lib. 2. ca. 17. Sardã uocat quem debuit Sagdam nominare hunc uero Sardinum falso.

Sardius a Sardis est/a quibus ante repertus
Sortitus nomen/rubei solet esse coloris.
Hic inter gemmas uilissimus esse putatur
Præter fulgorem cum nil ferat utilitatis
Excepto q̄ Onyx nequit hoc præsente nocere
Huic quoq; dat quinas species studiosa uetustas

SARDONYX. TIT. XIII.

Plini. lib. 37. ca. primo ca. 7. & ca. 12. Soli. c. 45. Alber. lib. 2. c. 17. ubi sibiipsi nõ satis cõstat.

Sardonycem faciũt duo nomina Sardus Onyxq;
Tres capit ex binis unus lapis iste colores
Albus & hinc niger est/rubeus supereminet albo
Ipsum distribuũt species in quinq; magistri.
Sed quasi tres puros impermixtosq; colores
Sic in se retinent distent ut limite certo
His honor amplior est & eorum forma probatur.

Densior & raro plus fertur habere decoris
Hic solus lapidum cæram conuellere nescit
Hic humilem castumq; facit uultumq; pudicum
Cuius uirtutes alias reperire nequiui
Partibus hunc nostris Arabes sed & India mittit.

ONYX. TIT. XIIII.

Pli. lib. 37. c. 6. Gal. li. 9. c. ii. Alb. li. z. ca. 13. ubi Onyx & Onicha tanq̃ diuersi lapides ponunt cũ un9 sit.

A collo suspensus Onyx digitoue ligatus
Insomnes lemures & tristia cuncta repellit
Multiplicat lites & cõmouet undiq; rixas
Dicitur in pueris multas augere saliuas
Hãc quoq; dant nobis Arabes/dat & India gemmã
Hæc etiã quinas species perhibetur habere
Sardius at præsens si sit tibi nõ nocet Onyx.

CRYSOLITHVS. TIT. XV.

Plini. lib. 37. c. 9. & . ii. Alber. li. z. c. 3.

Auro Crysolitus micat & scintillat ut ignis
Iste mari similis quiddã uiroris adumbrans
Esse philacteriũ fixus perhibetur in auro
Contra nocturnos fortis tutela timores
Pertusus setis si traiiciatur aselli
Dæmonas exterret & eos agitare putatur
Traiectum leuo decet hunc gestare lacerto

Aethiopes legimus nobis hanc mittere gemmam

BERILLVS TIT .XVI.

Pli.lib.37.ca.5. Sol.c.65. Alber. lib.2.ca.2.

Conſpicuos reddit ſexangula forma Berillos
Qui niſi ſiat hebes his pallor ineſſe uidetur
Eximios oleo ſimiles limphæ ue marinæ
Eſſe uolunt/ & eos probat horum gnara uenuſtas
Hic lapis ad partes noſtras deſcendit ab Indis
Hic & coniugii geſtare refertur amorem
Et ſe portantem perhibetur magnificare
Dicitur & ſeſe geſtantis adurere dextram
Infirmis oculis in quis iacet unda medetur
Potaqꝫ ructatus ſimul & ſuſpiria tollit
Et cunctos epatis fertur curare dolores
Iſtius eſſe nouem ſpecies uoluere magiſtri.

TOPASIVS. TIT. XVII.

Plinius libro.2.ca.8. Albertus libro.2.c.18.

Nominis eiuſdem Topation Inſula gignit/
Qui quanto rarus tanto magis eſt precioſus
Hic ſpecies tantum binas perhibetur habere
Alterius puro color eſt uicinior auro
Clarior alterius tenuiſqꝫ magis reperitur
Fertur Emoroycis Idem lapis auxiliari
Quodqꝫ magis mirum lunam ſentire putatur

Feruentes etiam compescere dicitur undas
Gignit & hunc Arabum gemmis ditissima tellus.

IACINTHVS. TIT. XVIII.

Plinius lib.37.c.9.Solinus ca.43. Serapio ca. 398. Albertus libro.2.ca.8.

Iacinthi species docti tres esse loquuntur
Nam sunt granati: sunt Citrini: Venetiq;
Confortatiuæ cuncti uirtutes habentur
Tristiciamq; fugant & uanas suspicitiones
Granatos præfert gemmarum quisq; peritus
His russus color est & rarius inueniuntur
Cæruleus Veneto qui protinus aera sentit
Nubilus obscuro rutilans clarusq; sereno
Optimus huic tenor est quem non depressior equo
Obscurat succus/aut rarus perspicuum dat
Sed flos purpureus mixtum cõponit utrumq;
Hic & in os missus plus frigidus esse putatur
Duriciæ solida cædi sculpiq; recusat
Fragmentis tantum superabilis est Adamantis
Pallida citrinos facies probat inferiores
Sed quodcunq; genus collo suspendere possis
Vel digito portes terras securus obibis
Nec tibi pestifere regionis causa nocebit
Sed magis hospitibus censebere dignus honore
Iustaq; si qua petes/nullam patiere repulsam
Aethiopes nobis transmittunt hanc quoq; gemmã.

AMETHYSTVS TIT. XIX.

Plinius li. 37. c. 9. Alber. lib. 2. c. primo.

Purpureus color ac uiolaceus est Amethysto
Vel quasi gutta meri solet aut rosa mūda uideri
Quidam marcidior uelut euanescit in album
Vt corruptus aqua uini rubor esse putetur
India mittit eum gemmarum maxima nutrix
Hic facilis sculpi: contrarius ebrietati
Charus haberetur merito si rarior esset
At nunc negligitur quoniā cōmunis habetur
Huic quoq; dat species ueterū sententia quinq;.

CHELODONIVS. TIT. XX.

Plinio Chelidonia li. 37. c. 10. Albertus lib. 2. c. 3.
Dioscorides libro. 2.

At Chelidonius lapis est quem gignit hyrundo
Ventre gerens precium quo digna sit ipsa necari
Nec de fulgentum numero lapis esse putatur
Paruus & informis sed nulli uiribus impar
Præclaros quosdam lapides premit utilitate
Huius sunt binæ species geminiq; colores
Nam niger & russus cæso de uentre feruntur
Cædit gestato lunatica passio Russo
Curat & insanos & languores diuturnos
Facundos facit & gratos multisq; placentes
Ex lino facto decet hunc inuoluere panno

Et ſic in chela clauſum portare ſiniſtra.
At niger in panno pacto geſtatus eodem
Ad ſinem dignum ſuſcepta negocia ducit
Obſiſtitqꝫ minis & regum mitigat iras
Et dilutus aqua languentia lumina ſanat.
In panno croceo lini ſub tegmine texto
Ipſe lapis poſitus ſebres extinguere ſertur
Et ſimul humores compeſcere quoſqꝫ nociuos.

GAGATES. TIT. XXI.

Plini. 36. c. 19. Sol. c. 34. Dio. li. 5. c. 136. Gal. li. 9. ca. 8. Nicander in Theriaca Ridẽdus eſt oĩno authoꝛ pãdectæ q delirat in lapide Trachio / quem etiã Plini. cũ Gagate cõfundit Auicenna li. 2. ca. 417. hunc nominat qui in oleo reſtinguit.

Naſcitur in litia lapis & prope gemma Gagates
Sed genus eximium fœcunda Britannia mittit
Lucidus & niger eſt leuis & leuiſsimus idem
Vicinas paleas trahit attritu caleſactus
Ardet aqua lotus reſtringitur unctus oliuo
Prodeſt geſtatus tumidus inter cute lympha
Et dilutus aqua dentes ſirmat labeſactos
Per ſuſſimigium mulieri menſtrua reddit
Accenſus prodit ſumi nitore caducos
Eſſugat immites ſimili ratione Chelydros
Euerſos uentres iuuat & precordia tenſa
Inde demonibus contrarius eſſe putatur
Vincit præſtigias & carmina dira reſoluit

Et ſolet ut perhibent deprendere uirginitatem
Pregnans potet aquam triduo quo merſus habetur
Quo uexabatur partum cito libera fundit.

MAGNES. TIT. XXII.

Pli.li.36.c.16.Sed & 34.lib.c.14.Dio.li.5.c.138.
Gal.li.9.ca.10.Serapio ca.394.Alb.li.2.c.11.

Magnetes lapis eſt inuentus apud Troglodytas
Quem lapidum genitrix nihilominus India gignit
Hic ferruginei cognoſcitur eſse coloris
Et ui naturæ uicinum tollere ferrum
Ededon magus hoc primum fore dicitur uſus
Conſcius in magica nihil eſse potentius arte
Poſt illum fertur famoſa uenefica Circe
Hoc in præſtigiis magicis ſpecialiter uſa
Hic & apud Medos cum res ueniſset in uſum
Detexit lapidẽ magis experientia uires
Nam qui ſcire cupit ſua num ſit adultera coniunx
Suppoſitum capiti lapidem ſtertentis adaptet
Mox quæ caſta manet petit amplexura maritum
Non tamen euigilans/cadit omnis adultera lecto
Tanq̃ pulſa manu ſubito terrore coacta
Quem lapis emittit cælati criminis index
Si fur clauſtra domus ſpoliis gaziſq; referta
Ingrediens prunas ardentes per loca ponat
Et ſuper aſpergat Magnetis fragmina prunis
Vt per Tetragonũ fumi calor alta uaporet
Mentibus euerſis uelut impediente ruina

Defugient omnes in ea quicunq; manebunt:
Et fur securus rapiet quæcunq; libebit
Conciliare potest uxoribus ipse maritos
Et uice conuersa nuptas reuocare maritis
Gratia præstatur simul & suadela per ipsum
Sermonisq; decor disceptandiq; facultas
Cum mulsa datus Ydropem purgando resoluit
Et combusturis super aspersus medicatur.

CORALLIVM. TIT. XXIII.

Plinius li.36.c.19.Et item.32.c.2. Solinus. c.8. Dio.libro.5.c.129. Albertus lib.2.c.3. Auicenna lib.2.uocat arabice Aneseb.418.Sed poetice pulcherrime Ouidius describit in quarto Meta.

Corallus lapis est dum uiuit in æquore uimen
Retibus auulsus uel cæsus acumine ferri
Aere contacto fit durior & lapidescit
Quiq; color uiridis fuerat modo Puniceus fit
Et uelut arbusti ramusculus esse uidetur
Circa semipedem uix longior inueniendus
Ex quo finguntur gestamina cõmoda multis
Quippe salutaris gestantibus esse probatur
Illius ut dixit Zoroastes mira potestas
Et sicut scribit Metrodorus maximus auctor
Fulmina: Typhonas: tempestatesq; repellit
A rate uel tecto uel agro quocunq; geratur
Aut in uinetis aspersus & inter oliuas
Aut a ruricolis cum segmine iactus in agros

Grandinis auertit calamis contraria tæla
Multiplicans fructus ut fertilitate redundent
Vmbras demonicas ac Thessala mõstra repellit
Introitus præstat faciles/finesq; secundos
Collo suspensus pellit de uentre dolorem.

ALABANDINA. TIT. XXIIII.

Plinio Alabandicus dicit li. 36. ca. 8. Item Albertus libro. 2. ca. primo.

Est Aziæ regio quæ nomen habens Alabanda
Fert Alabandinã cuius lux emula sardi
Iudicis ambiguum de nomine fallit acumen.

CORNEOLVS TIT. XXV.

Alb. li. 2. c. 3. ubi scribit Corne. Serapio. c. 400.

Sed neq; Corneolos lapides memorare pigebit
Qui licet obscurum uideantur habere ruborem
Non spernenda tamẽ huic creditur insita uirtus
Nam lapis hic digito colloue gerentis adherens
In disceptando surgentes mitigat iras
Quiq; lauaturæ carnis par esse uidetur
Sanguinis ex membro sistit quocunq; fluorem
Præcipue talem patitur si fœmina fluxum.

CARBVNCVLVS. TIT. XXVI.

Plini. lib. 37. c. 7. Albertus li. 2. c. 3.

Ardentes gemmas superat Carbunculus omnes
Nam uelut ignitos radios iacit undiqꝫ Carbo
Nominis unde sui causam traxisse uidetur
Lingua sed Græca lapis idem dicitur Antrax
Huius nec tenebre possunt extinguere lumen
Quin flammas fibrans oculis nitet aspicientum.
Nascitur in Libya Trogloditarum regione
Et species eius ter trinæ tresqꝫ feruntur.

LYNCVRIVS. TIT: XXVII.

Plinius libro. 37. ca. 2. & 3. Et libro. 8. ca. 38. Solinus. c. 8. Alber. li. 2. c. 10. falso Ligurius dictus.

Vertitur in lapidem qui stillat ab inguine Lyncis
Lyncurium dicunt: lapis est tamen hic preciosus
Nam credunt ipsas hoc persentiscere Lynces
Quæ mox egestum properant operire liquorem
Desuper accumulant congestæ pondus harenæ
Scilicet inuidia ne nostros cædat in usus
Electro similem Theophrastus habere colorem
Hunc ait: & simili paleas adducere pacto
Affirmans ipsum stomachi placare dolorem
Yctericis etiam priscum reuocare colorem
Et perturbati compescere reumata uentris.

ETHITES. TIT. XXVIII.

Plinius.37.c.11.& lib.10.c.3. Solinus.c.50. Dio. li.5.c.148.Serapio.c.402. Albertus libro.2.c.5. ubi perperam scriptum est Ethiches.

Inter præcipuos lapides numeratur Ethites
Quem petit extremis orbis Iouis ales ab oris
Custodem nidi/defensoremq; futurum
Quo ualeat pullis dubios auertere casus
Continet hic alium pregnantis more lapillum
Creditur ergo potens pregnantibus auxiliari
Ne uel abortiuū faciant:partu ue laborent
Appensus leuo solito de more lacerto
Confert præterea gestanti sobrietatem:
Auget diuitias & amari cogit habentem
Victoremq; facit:populiq; fauoribus ornat
Incolumes pueros dat uiuere siue puellas
Atq; caducorum fertur prohibere ruinas
Si quis suspectus tibi sit de fraude uenæni
Tuq; probare uelis sua num sit iniqua uoluntas
Participem mensæ quem formidas adhibeto
Pulmento posito cui sit submissus Ethites
Si fraus cordi subest temptans glutire nequibit
Si tuleris lapidem cupide gestata uorabit
Puniceum lapis hic memoratur habere colorem
Oceaniq; latens in littoribus reperitur
Aut Aquile nidis aut Persarum regione
Quem gemini pollux castorq; tulisse leguntur.

SELENITES. TIT. XXVI III.

Plinius libro.37.c.10.Solinus.c.50.Auicēnæ dicitur lapis Lunæ libro.2.ca.412. Albertus. libro.2.ca.17.sed ineptæ scribit̄ Silenites

Nec Seleniten fas est omnino taceri
Quæ uelut herba uirens & Iaspidis æmula gemma
Lunares motus & menstrua tempora seruat
Crescit enim Luna crescente minorq; minuta
Efficitur:tanq̄ cœlestibus anxia damnis
Iccirco sanctus lapis a plærisq; uocatur
Dicitur esse potens ad amorem conciliandum
Languentes etiam Phtisicosq; iuuare putatur
Toto gestatus crescentis tempore Lunæ
Nec minus & toto per decrementa fluentis
Effectus miros & commoda plurima præstat
Hanc autem gemmam memorant in Perside nasci.

GAGATROMEVS. TIT. XXX.

Albertus libro secūdo.ca. septimo.

Ast diuersicolor quem dicunt Gagatromeum
Pelli capreoli similis lapis esse refertur
Quem qui gestarit dux pugnaturus in hostem
Hostem depulsum terraq; mariq; fugabit
Illius Alcides ope multa pericula uicit
Succubuit quotiens lapidem non sustulit illum.

CERAVNIVS. TIT. XXXI.

Ceraunia Pli. dicit li. 37. ca. 9. Et Sol. c. 32. & 35. ubi Hispania describit. Albertus libro. 2. c. 3. Vbi perperã scriptũ est Ceraurũ uel Coranum.

Ventorum rabie cum turbidus æstuat aer.
Cum tonat horrendum/cum fulminat igneus æther
Nubibus illisis cælo cadit iste lapillus
Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen
Illis quippe locis quos constat fulmine tactos.
Iste lapis tantum repperiri posse putatur
Vnde Ceraunios est Græco sermone uocatus
Nam quod nos fulmen / Græci dixere Ceraunum
Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur
Nec domus aut uillæ quibus assuerit lapis ille
Sed neq; nauigio per flumina uel mare uectus
Turbine mergetur nec fulmine percutietur
Ad causas etiam uincendaq; prælia prodest.
Et dulces somnos & dulcia somnia præstat
Huic binæ dantur species totidemq; colores.
Cristallo similem Carmania mittere fertur
Ceruleo tum infectum rutiloq; colore
Mittit & Hispanus regione manens lusitana
Flammas spargentem similemq; colore piropo.

ORITES. TIT: XXXII.

Plini. li. 37. c. 10. Albertus lib. 2. ca. 13.

Lætiferos morsus niger atq; rotundus Orites
Quos fera uel cornu uel sæuo dente peregit

Cum roseo mixtus perfecte curat oliuo
Peruastas heremos uastasq; feras gradientes
Illesos seruat morsus abigendo ferarum
Hic uiret & maculas habet albas alter Orites
Casibus aduersis portatus ubiq; resistit
Tertius asseritur famæ grauioris Orites
Altera pars cuius crebris magis aspera clauis
Altera lenior est corpus quasi lamina ferri
Hic facit appensus ne fiat fœmina pregnans
Si fuerit pregnans mulier cito fundit abortum.

HYENIA. TIT. XXXIII.

Plinius lib.37.c.10.Solinus.c.39. Albertus libro.2.c.8.sed corrupte legitur Iena.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyenæ
Dictus Hyenia quam ueteres si credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti
Quo queat imbutus prædicere quæq; futura.
Sub lingua lotus si contineatur in ore.

LIPARES. TIT. XXXIIII.

Plinius lib.37.ca.10.Albertus lib.2.c.9.

Partibus in Libycis lapis est Lipares uocitatus
Ad quem sponte sua properat genus omne ferarum
Quas uenatorum sueuit labor exagitare
Non eget ergo canum morsu curaue sagaci

Saltus perlustrans: lapidem qui gesserit istum
Sternēdæ satis est uenabula tollere prædæ.

ENHYDROS. TIT. XXXV.

Plinius libro. 37. c. 11. Sol. c. 50. Alber. lib. 2. c. 5.
sed corrupte est Etindros & Etidros.

Perpetuis fluctus lachrymis distillat Enhydros:
Qui uelut e pleni fontis scaturigine manant
Cuius naturæ graue sit deprendere causam
Nam si decurrit lapidis substantia/ quare?
Non minor efficitur uel non omnino liquescit:
Sin res exterior descendat ad interiora
Vt semper refluat: cur se non impedit ipsum?
Scilicet ingrediens contrarius egredienti.

IRIS. TIT. XXXVI.

Plini. li. 37. c. 9. Soli. c. 55. Alber. li. 2. c. 8.

Irim dant Arabes sed gignit eam mare rubrum/
Cristallo similem/ cuius sexangula forma/
Clara luce micans fert causam nominis huius:
Nam si sub tecto radiis sit subdita solis/
Protinus inficitur paries: uarioq; colore
Arcus cœlestis depingit utramq; figuram.

ANDRODAMAS. TIT. XXXVII.

Plini.lib.37.c.10.Sol.45.Alber.li.2.c.primo.

Androdamãta(lapis formæ quasi tessera quadra)
Dicunt argenti repræsentare colorem:
Cuius duricies quasi duricies Adamantis:
Ipse maris rubri mixtus reperitur arenis:
Quem Magus affirmat tantæ uirtutis haberi
Vt præsens animos possit sedare calentes

OPHTHALMIVS. TIT. XXXVIII.

Albertus libro.2.ca.13.

Auertens oculis morbos Ophthalmius omnes
Asseritur furum tutissimus esse patronus:
Nam se gestanti uisus conseruat acutos:
Ac circumstantes obducta nube recondit:
Vt spoliare domos possint inpune latrones.

VNIO. TIT. XXXVIIII.

Plinius libro.9.ca.35.Solinus.c.66.Sera/
pio.c.397.Alberrus libro.2.ca.11.

Tollitur e conchis species memoranda marinis
Vnio dictus ob hoc quod ab una nascitur unus.
Nec duo uel plures unquam simul inueniuntur:
Cuius ad ornatum laudatur candida forma/
Vt deceat uestes deceat nihilominus aurum:
Conchæ temporibus certis referuntur hiantes

In cœlum patulæ rores haurire supernos
Ex quibus orbiculi cādentes concipiuntur
De matutino fit clarior Vnio rore
Ros uespertinus fœtus solet edere fuscos
Et iuuenes conchæ dant baccas candidiores
Obscurat fœtus concharum grandior ætas
Quanto rorantis fuerit plus aeris haustum
Tanto maiorem gignit roratio baccam
Vltra seminucem sed crescere nulla putatur
Quod si celsa micent tonitrum conuexa corusco
Conchæ diffugiunt subita formidine clausæ
Sic intercœpto conceptio deperit hausto
Et fit abortiuum quod cœperat inde creari
Insignes baccas predam maris India gignit
Gignit & insignes antiqua Britannia baccas.

PANTERVS. TIT. XL.

Albertus libro.z.ca.14.

Panteron multos testantur habere colores
Nam niger & rubeus uiridis pallensq; uidetur
Purpureus roseusq; simul sparsimq; colores
Hos habet: & uario distinctus stemate uernat.
Expedit hunc orto q̄ primum sole uideri
Vt uictor possis omnis exire per actus
Ipso namq; die poterit te uincere nemo
Pantheram patet esse feram diuersi coloris
India quam gignit cuius pauefacta leonum
Voce fugit rabies/quam bestia contremit omnis

Huius ad exemplar sic est lapis iste uocatus.

ABSINTHOS. TIT. XLI.

Apistos dicit̃ Plinio li.37.c.10. Alb.li.2.c.primo.

Absinthos nigri non ultima gemma coloris
Ad gratam speciem rubeis interlita uenis
Pondere maioris mensuram corporis æquat
Hæc simul admoto suscepit ab igne colorem
Testantur calidam septem durare diebus.

CALCOPHONOS. TIT. XLII.

Plinius lib.37.c.10. Solinus.c.50. Albertus li.2.
ca.3.ubi perperam Calcaneus scribitur.

Calcophonos pulsata refert tinnitibus æra.
Qui si tractetur reuerenter corpore casto
Vocis dulce melos aiunt conferre gerenti
Et ne raucescant liquidas defendere fauces
Hic etiam nigrum perhibetur habere colorem.

MOLOCHITHES. TIT. XLIII.

Plini.37.c.8.Solinus.c.45.Alber.li.2.c.11. Sed
ineptæ ibi Melecices aut Melenites scriptũ est.

Infantum cunas uirtute sua Molochites
Protegit & casus abigit quoscunq; ferinos

Ne teneros artus pars poſsit iniqua nocere
Dat lapidi precium uirtus cumulata decore
Craſsum quippe uirens ſimilis ſolet eſse Smaragdo
Hunc Arabum gentes prius inueniſse feruntur.

TECOLITHVS. TIT. XLIIII.

Plini.li.37.c.10.Sol.c.50. Alber.li.2.c.3.ſed corrupte ibi ſcriptum Cegolites & poſtea in ca.5.inutiliter repetitus Exacolitus magno errore.

Tecolitus nucleo ſimilis perhibetur oliuæ,
Aſpectu uilis naturæ ui precioſus.
Nāq; ſolutus aquis,& ab his quibus expedit hauſtus,
Dicitur eſse potens lapidoſos ſoluere renes:
Veſicæq; ſimul purgare dolentis harenas

PYRITES. TIT. XLV.

Pli.37.c.11.So.c.50.Dio.li.5.ca.133.Gal.li.9.ca.4.
Al.li.2.c.14.ubi corrupte legit̄ Perithe uel pidomꝰ.

Cui fuluus color eſt cui nomen ab igne Pirites
Se uetat aſtringi pertractariq; recuſat
Tangi uult leniter pauidaq; manu retineri
Nam preſsus nimium digitos ſtringentis adurit.

DIADOCHOS TIT. XLVI.

Pli.37.c.10.Al.li.2.c.4.ſ3 ꝑperā ibi ſcribit̄ diacodos

Diadochos perquā responsa petentibus aptus
Dæmonis effigies uarias ostendere fertur
Nec lapis est alius qui fortius euocet umbras
Sed si defuncto quis forsitan applicet illum
Protinus asseritur solitas amittere uires
Namq; lapis sacer est & quæ mors sternit abhorret
Hunc autem perhibent similem fulgore Beryllo.

DIONYSIAS. TIT. XLVII.

Plini.li.37.c.10. Soli.c.50. Alber.li.2.c.3.

Nigra micat rubeis Dionysia consita guttis
Hanc in aqua tritam uinum fragrare loquuntur
Et tamen ebrietas ipsius odore fugatur
In quo naturæ solito nihil ordine currit
Dum lapis e lympha uini producit odorem
Quāq; citare solet uinum fugat ebrietatem

CHRYSOLECTROS.TIT.XLVIII.

Plinius libro.37.ca.3.

Esse Chrysolectros similis describitur auro
Cuius ad electrum color inclinare uidetur
Hic matutinis uisu iucundior auris
Dissimilem speciem post aspicientibus offert
Cuius materies rapidissima dicitur ignis
Nam cito uicino correptus flagrat ab igne

HELIOTROPIA. TIT. XLVIIII.

Plini.37.c.10.Sol.c.39. Alber. li.2.c.5.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma
Quæ solis radiis in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem
Eclypsimq; nouam terris effundere cogit
Deniq; post modice uas ebullire uidebis
Aspergiq; foras subitæ scaturiginis imbrem
Vt sit cum nimbos destillat turbidus aer
Imbres de cælo uocat astringitq; serenum
Se quoq; gestanti dat plurima uaticinari
Atq; futurarum quasdam prænoscere rerum
Nosq; bonæ famæ quibus est data laudibus ornat
Seruat & incolumes producens tēpora uitæ
Sanguinis astringit fluxum: pellitq; uenæna
Nec falli poterit lapidem qui gesserit illum
Tot bona diuiuo data sunt huic munere gemmæ
Cui tamen amplior his concessa potentia fertur
Nam si iungatur eiusdem nominis herbæ
Carmine legittimo uerboq; sacrata potenti
Subtrahit humanis oculis quemcūq; gerentem
Hanc nunc Ethiopes: nunc Cyprus & Affrica mittit
Sanguinis aspersum guttis similemq; Smaragdo.

HEPHESTITES. TIT. L.

Plinius libro.37.ca.10. Alber.li.2.ca.5. Sed perperā ibi scriptum est Epistrites.

Nascitur in bimari preciosior ære Corintho
Dictus Hephestites rutilans lapis & rubicūdus
Qui si serventi fuerit coniectus Aheno
Ignibus exultans prius illico sistitur unda:
Frigida post modicum lapidis uirtute futura.
Fructibus a terræ uolucres arcere locustas
Et nebulas steriles & grandinis improba fertur
Verbera nec turbo: quos protegit iste: nocebunt
Ad solem positus radios emittit ut ignem
Mirantes oculos perstringens luce corusca
Accensas idem compescit seditiones
Et tutum seruat dubia sub sorte gerentem
Pectore sed memori fixum teneamus oportet
Qua cor parte iacet lapides hos esse gerendos.

HEMATITES. TIT. LI.

Pli.li.37.c.10.Sol.c.42.Dio.li.5.c.133.Gal.li.9.
simpliciū tract. de lapi.c.1. Sera.c.421. Alb.li.2.
c.5. Pli.etiā li.36.c.16.&.20.Ematitis meminit.

Sumpsit Emathites græcum de sanguine nomen
Naturæ lapis humanæ seruire creatus
Stiptica cui uirtus per multa probat̄ inesse
Nam palpebrarū super illitus asperitatem
Et uisus hebetes pulsa caligine sanat
Eius ramentis si glarea mixta sit oui
Succo dilutus quem punica mala remittunt
In medicinali ueluti collyria cote
Vel resolutus aqua iuuat hos qui sanguinis ore

Guttas emittunt & quæ linit ulcera sanat
Potatus stringit patitur quem fœmina fluxum
Carnes crescentes in uulnere pulueris huius
Vis premit: & uentrem retinet sine mora fluentem
Vino dilutus ueteri bibitusq; frequenter
Serpentis morsus uel quod fit ab aspide uulnus
Egregie curat resolutus aquis & in unctus
Mixtus melle potest oculos sanare dolentes
Vesicæ lapidem bibitus dissoluere fertur
Hic ferrugineo russoue colore notatur
Affrica mittit eum sed Aethiopes Arabesq;.

ABESTOS. TIT. LII.

Plini. li. 37. c. 10. Sol. 12. Alber. li. 2. c. primo.

Arcadiæ tellus lapidem producit Abeston
Ferreus huic color est naturæ mira potestas
Nam semel accensus conceptos detinet ignes
Extinguiq; nequit perlucens perpete flamma.

PEANITES. TIT. LIII.

Peantides Plinio dicit. 37. c. 10. Sol. c. 14. Alber. lib. 2. ca. 14. sed ineptæ ibi scribit Peranites.

Gignitur in Macedum regione lapis Peanites
Fœminei sexus referens imitando labores
Sed quibus ex causis: dubium nam tempore certo
Concipit & parit: & parientibus auxiliatur

Vltima quas uexat dubii discriminis hora

SAGDA. TIT. LIIII.

Plinius libro.37.ca.10.Solinus.c.50. Albertus libro.2.c.17.ubi perperã Sarda legitur.

Difficilis gemmas super omnes Sagda repertu
Nunq̃ sciretur nisi se daret inueniendam
In medio siquidem natus lapis iste profundo
Naues ui quadam petit e regione meantes:
Ft prælabentis tabulis hærendo carinæ
Ad portum uehitur (merx ignaris data nautis)
Est autem morsu tabulæ sic fixa tenaci
Quod nequit abrasa ligni sine parte reuelli
Huic Prasinus color est regio Caldaica tellus.

MEDVS. TIT. LV.

Pli.li.37.c.10. Al.li.2.c.11.sed ibi Medius legit͛ corrupte.

Ast in Medorum regione lapis reperitur
Dicitur hic Medis mortis dator atq; salutis
Namq; super cotem mulieris lacte solutus
Quæ semel: atq; marem peperit persanat inunctus
Visu fraudatos: multo iam tempore coctos
Cos medicinalis uiridis solet esse coloris.
Lacte solutus ouis semel atq; marem parientis
Expellit ueterem simili ratione Podagram
Et fessas reficit sub Anhelo pectore fibras

Hoc quoq; Nefretici sanescunt unguine renes
Debet in argento mixtus uitro ue reponi
Ieiunoq; dari sic utile sic medicamen
At resolutus aquis cotis sibi fragmine mixto
Et porrectus ei tibi quem decreueris hostem
Vt lauet inde suam quasi pro medicamine frontem
Obducet miseros extincto lumine uultus
Si potum dederis uomito pulmone peribit
Hic totus niger est/sed nō nigra tota potestas
Candida cum prodest: dum ledit nigra uocetur.

CHALAZIAS. TIT. LVI.

Plini. libro. 37. c. 11. Soli. 50. Albertus li. 2. c. 7. ubi ineptæ Gelosia scriptum est.

Est quæ candorem fert grandinis atq; figuram
Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma
Cuius naturæ uis tanta probatur ut omni
Tempore frigida sit: nulloq; calescat ab igne.

HEXACONTALITHOS. TIT. LVII.

Plini. li. 37. ca. 10. Soli. c. 43. Alber. li. 2. ca. 5.

Hexaconthalithos lapis ex re nomen adeptus
Qui sexaginta modico gerit orbe colores
Corporis exigui numero dispendia supplens
Dum tot gemmarum fert gemula sola decorem
In lybia lapis hic reperitur apud Troglodytas.

CHELONITES. TIT. LVIII.

Chelonia Plini. libro. 37. ca. 10. Albertus lib. 2.
ca. 3. sed perperam Celonies scriptum est.

Indica testudo lapidem mittit Cheloniten
Gratum purpureo: uarioq; colore nitentem
Quem si sub lingua loto quis gesserit ore
Posse magi credunt hunc diuinare futura
Orto mane die sextam duntaxat ad horam
Tempore quo Lunæ succrescens cernitur orbis
Sed luna prima lapidis prædicta potestas
Totius fertur spacio durare diei
Quintæ post decimam concordant tempora primæ
At decrementi lunaris tempore toto
Ante diem lapidi tantum manet illa potestas
Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

PRASIVS. TIT. LVIIII.

Plinius lib. 37. ca. 8. Albertus lib. 2. c. 14.

Conspicuis Prasius gemmis solet annumerari
Sed non est charus contemptus quippe decore
Vtile nil confert nisi q; uiret & decet auro
Altera sanguineis species est illita guttis
Tertia candidulis tribus est inscripta lituris.

CRISTALLVS. TIT. LX.

Plini.li.37.c.z.Soli.z4. Alber.li.z.c.3.

Cristallus glacies multos durata per annos
Vt placuit doctis qui sic scripsere quibusdam
Carminis antiqui/frigus tenet atq; calorem
Pars negat/& multis perhibent in partibus orbis
Cristallum nasci qua nõ uis frigoris ulla est
Nec glacialis hyems unq̃ uiolasse probatur
Sed certum cunctis neq; stat uiolabile tanq̃
Quod lapis hic soli subiectus concipit ignem
Admotosq; sibi solet hic accendere fungos
Hunc etiam tritum quidam cum melle propinant
Matribus infantes quibus assignantur alendi
Quo potu credunt implerier ubera lacte.

GALACTITES. TIT LXI.

Plinius lib.37.c.io.Soli.c.iz. Dio.lib.ς. c.140.
Auicen.li.z.c.407 qui lapis Lacteus dicit̃ hoc
nõ intelligẽs author pãdectæ:distinguere cura/
uit in duo capita lapidũ unũ magno errore:hũc
Alb.li.z.c.7.falso Galaricidẽ seu Galarictidẽ
uocat.

Nec minus & cineri similem Galactida dicũt
Quem mulsa tritum lac multiplicare bibenti
Si tamen ante cibos fuerit post balnea sumptus
Aut ouis ex grauidæ lanæ traducere filum
Pertuso lapidi decet & circundare collo
Sic se portantis fœcundat ut ubera lacte
Dat facilem partum:simili ratione ligatus

Ad fœmur illius: quæ parturiendo laborat
At si mundato circunspargatur ouili
Cum sale mixtus aquæ solis redeuntis in ortum
Lacte replentur oues scabiesq; fugatur ab illis
Præterea tantis ueteres hunc laudibus ornant
Vt bona cuncta putent solum præstare gerenti
Quæ simul a reliquis cuncta uirtute darentur
Sed turbat mentem si clausus in ore liquescat
Hunc mittit Nilus producit & hunc Achelous
Lactis dat succum tutus lactisq; saporem.

EPILOGVS.

Hæc ex innumeris exerpta uocabula gemmis.
Sufficiant, nostro uigili collecta labore
Quæ decies senis distincta patent capitellis.

FINIS.

Errata.

In titulo.3.ubi uersus est. Iste sæpe uirus. &c. expungendũ: sæpe: & substituendũ: nepæ: ut stet uersus & sententia quadret. Item tit.5.in locorũ citatione lege Alber.lib.2.nõ.20. In epistola præliminari habent aliqua exemplaria Antipelargina, cũ sit legendũ antipelargin. Et tit.4.ubi notat Alber.lege Alectrius. Reliqua uel lusciciosis patebunt.

Viennæ Pannoniæ per Hieronymũ Vietorem Philouallem. Anno. M. D. XI. septimo Kalen. Martii.

G

Giuz And.º [illegible]

